

Vappupuhe 2019, Riihimäki

Ann Selin, PAMin puheenjohtaja

Tänään on juhlapäivä! Saamme juhlia työväen juhlaa, vappua, toiveikkain mielin.

Alku

Eduskuntavaalit on käyty. Valta on vaihtumassa, kansa on kertonut halusta muutokseen.

Vaalien tulos oli monin tavoin myös ristiriitainen. Se kertoo polarisaatiosta, joka yhteiskunnassa ja keskustelukulttuurissammekin on nyt pinnalla.

Tulevat viikot näyttävät, millaista Suomea tämän tuloksen pohjalta aletaan rakentaa.

Meillä kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa. Yhdessä voimme ylläpitää suvaitsevaista ilmapiiriä, neuvottelun, vuorovaikutuksen ja vakauden yhteiskuntaa. Voimme sanoa ei vastakkainasettelulle ja vihapuheelle.

Olemme hyvinvointivaltiona saavuttaneet paljon. Joskus mietin, onko meillä asiat jo liiankin hyvin ja olemmeko unohtaneet ne taistelut, joita on käyty, ja kaiken sen työn, jota on tehty hyvinvoinnin saavuttamiseksi.

Olin maaliskuussa Kolumbiassa tukemassa paikallisia työntekijäjärjestöjä, erityisesti niiden naisjohtajia. Kolumbia on tulonjaolla mitattuna maailman epätasa-arvoisimpia maita.

Työntekijöiden oikeuksien puolesta kamppaileville se on myös hyvin vaarallinen: ay-aktiiveja uhkaillaan ja murhataan vuosittain kymmeniä. Tämä tuntuu kaukaiselta täältä Suomesta katsottuna, myös epätodelliselta. Ei kuitenkaan ole kauaa siitä, kun tämän tyyppiset tapahtumat olivat arkea myös meillä.

Pääsin matkani aikana moneen kertaan kertomaan tarinan Suomen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisesta. Kolumbiassa kirkastui uudelleen se, miten äärimmäisen tärkeitä rakennusaineita erityisesti yhteistyö ja koulutus ovat tällä polulla olleet, ja ovat yhä.

Hallitusohjelmatavoitteet

Hallitusneuvottelut ovat alkamassa. Jotta kaikki pysyvät kelkassa, uuden hallituksen on tehtävä paljon uudistuksia. Haluan tässä nostaa esille kolme asiaa, jotka ovat keskiössä hyvinvoinnin ja tasa-arvon rakentamisessa.

1. Osaamisen ja perustaitojen takaaminen kaikille
2. Alustataloudessa työskentelevien asettaminen samalle viivalle muiden työntekijöiden kanssa
3. Alipalkkauksen kriminalisointi

Osaaminen

Suomen menestys on kiinni osaamisesta. Siitä on pidettävä huolta, jotta pärjäämme globaalissa maailmassa. Vastuu tästä kuuluu niin yhteiskunnalle, työnantajalle kuin työntekijöillekin. Kysymys on yritysten kyvystä reagoida ja sopeutua muuttuviin olosuhteisiin. Kun työelämän vaatimukset muuttuvat, henkilöstön osaamista on päivitettävä jatkuvasti. Jatkuvalle osaamisen kehittämisellä vähennetään myös työvoiman kohtaanto-ongelmia ja parannetaan yksittäisten työntekijöiden mahdollisuuksia työllistyä uudelleen.

Työelämän kouluttautumismahdollisuuksissa vallitsee nyt epäsuhta. Työnantajat kouluttavat enemmän toimihenkilöitä kuin työntekijöitä, enemmän vakituksessa kokoaikaisessa työsuhteissa olevia kuin määräaikaisissa tai osa-aikaisissa työsuhteissa olevia. Kysynkin, onko tämä reilua? Onko reilua, että se, joka on muutenkin heikommassa asemassa työelämässä, saa huonoimmat välineet osaamisensa ja toimeentulonsa parantamiseen?

PAMin mielestä työnantajien pitää kantaa vastuunsa työntekijöiden osaamisen kehittämisestä. Paremmiin osaava työvoima on myös motivoituneempaa, työnantajalle tuottavampaa ja innovatiivisempaa. Työntekijöiden työmarkkinakelpoisuus pysyy parempana ja yhteiskunta säästyy uudelleenkorkeakoulutusinvestoinneilta, jos osaamisesta pidetään huolta koko ajan.

Toisaalta perustaitojen oppimisessa vastuu on yhteiskunnalla. Perustaitojen, kuten ICT-taitojen, tulee olla kunnossa kaikilla. Merkittävät puutteet perustaidoissa vaikeuttavat, jopa estävät ammatillisten taitojen kehittämistä. Kansainvälisen aikuistutkimuksen PIAAC:n mukaan 600 000 työkäistä suomalaista kärsii perustaitojen puutteista. Se on merkittävä joukko!

PAMin esitys tähän on perustaitotakuu-ohjelma. Valtion tulee kohdentaa julkisen sektorin kustantamaa koulutusta henkilöille, joilla on todettu olennaisia puutteita perustaidoissa. Tämä tekee ammatillisen kehittymisen muissa vaiheissa mahdolliseksi.

Kansakunnan osaamisen pohja **pitää** saada kuntoon.

Alustatalous

Alustatyö, kuten ravintola-annosten kuljettaminen asiakkaalle, leviää palvelualoilla nopeasti. Ennusteena on, että uudet työn teettämisen muodot lisääntyvät tulevaisuudessa. Uberit, Freskat ja Woltit luovat uusia ansaintamahdollisuuksia ja kulutustapoja, mutta uhkaavat myös syrjäyttää työntekijänsä kohtuullisten työehtojen ulkopuolelle.

Monet alustataloudessa toimivat yritykset pitävät yllä näkemystä siitä, että heidän välittämiensä keikkojen suorittajat ovat erilaisia ”partnereita” – siivouspartnereita, lähettipartnereita – toisin sanoen yksinyrittäjiä.

Suomen työoikeudellinen ja sosiaaliturvalainsäädäntö on rakennettu sen varaan, että työn suorittaja on joko työntekijä tai yrittäjä. Nykyisin suuri osa alustojen kautta työtä tekevistä ei saa suojakseen mitään heikomman osapuolen suojaksi rakennetusta lainsäädännöstä, esim. vuosilomalaista ja työturvallisuuslaista.

Vappupuhe 2019, Riihimäki

Ann Selin, PAMin puheenjohtaja

Tämän vuoksi työsuojelulakiin pitää lisätä työnantajaolettama. Tällöin, jos työsuhteen piirteet täyttyvät, alustatalouden työntekijää pidetään työntekijänä. Alustan omistajan pitää erikseen näyttää toteen tilanteet, joissa näin ei ole.

Jotta lainsäädäntö toimisi, tulee myös aluehallintoviranomaisille antaa oikeus antaa sitovia lausuntoja työnantajuuden syntymisestä.

Uuden hallituksen pitää käynnistää toimet, joilla voidaan laajemmin huomioida muuttava työelämä.

Alipalkkaus

Kolmantena, haluan puhua alipalkkauksen eliminoimisesta. Alipalkkaus nakertaa yhteiskuntaamme ja vääristää yritysten kilpailua. Liian pienen palkan maksaminen voi johtua työnantajan tietämättömydestä, jolloin asia usein korjaantuu helposti. Usein työehtosopimuksen allittavan palkan maksaminen on kuitenkin työnantajan tietoisesti tekemä päätös.

Vakavampi alipalkkaus kohdistuu yleensä heikoimpiin: nuoriin ja maahanmuuttajiin. Siihen, että työntekijä hyväksyy alipalkkauksen, liittyy usein tietämättömyys vallitsevasta palkkatasosta, työehtosopimuksesta tai muista oikeuksista.

Äskettäin Helsingin Sanomien Paavo Teittisen ansiokkaasti tutkima järjestelmällinen työntekijöiden hyväksikäyttö nepalilaisravintoloissa toi hyvin esiin nämä ongelmat.

Nykyiset keinot puuttua heikoimpien työperäiseen hyväksikäyttöön ovat riittämättömiä ja tehottomia. Vaadimme, että alipalkkaus kriminalisoidaan, jotta saamme estettyä työntekijöiden jakautumisen kahden kerroksen väkeen. Asiaan pitää puuttua nyt, ei odottaa sitä, että pahat tavat ovat levinneet liian laajalle.

Työlainsäädännössä on kyse heikomman turvaamisen periaatteesta. Työntekijöillä on isoimpana, miltei ainoana aseenaan joukkovoima. Siksi myös yleissitovuus on tärkeässä roolissa etenkin heikommassa työmarkkina-asemassa olevien työehtojen turvaamisessa. Viime vuosina yleissitovuutta vastaan on hyökätty monin tavoin. Meidän tulee turvata yleissitovat työehtosopimukset jatkossakin.

Europarlamenttivaalit

Lopuksi haluan vielä muistuttaa tärkeästä tapahtumasta tämän kuun lopussa. Eurovaalit pidetään sunnuntaina 26.5.

EU on ennen kaikkea rauhan projekti. Meille on siitä paljon iloa ja hyötyä: vapaa liikkuminen, Erasmus-vaihto, halvat puhelu- ja datahinnat (Miapetra Kumpula-Natrin johdolla viime kaudella neuvotellut), euro jne.

Vappupuhe 2019, Riihimäki

Ann Selin, PAMin puheenjohtaja

Useat työelämän päätökset tehdään Euroopan tasolla. Viime kaudella EU muun muassa rajoitti nollatuntisopimusten käyttöä ja sääti, että samasta työstä tulee saada samassa työpaikassa sama palkka kansallisuudesta riippumatta – eli Suomessa työskentelevää on kohdeltava suomalaisen työehtosopimuksen mukaan. EU päätti myös perustaa uuden työviranomaisen, joka parantaa työmarkkinoiden väärinkäytösten valvontaa. Monille EU-maille tulee myös ensi kertaa velvollisuus antaa isyyslomaa.

Näissä eurovaaleissa äänestäminen on erittäin tärkeää, sillä liikkeellä on paljon voimia, jotka haluavat hajottaa Eurooppaa. Populisttien ja äärioikeistolaisten, joihin myös Suomen Perussuomalaiset puolueena lukeutuu, tavoitteena on jarruttaa päätöksentekoa Euroopassa. Jos eurooppalaista yhteistyötä vastustavat puolueet saavat merkittävästi lisää paikkoja parlamenttiin, koko päätöksenteko voi vaarantua. Populistit tarjoavat helppoja vastauksia, mutta eivät ratkaisuja, jotka toimisivat. Tämä populistinen ideologia riskeeraa Euroopan tarjoaman rauhan, vakauden ja työpaikkoja tarjoavan yhteismarkkinan.

Teillä on mahdollisuus vaikuttaa. Pomosi äänestää melko varmasti. Haluatko, että hän päättää sinun puolestasi?

Loppu

Palaan vielä yhteistyöhön ja koulutukseen, niiden tärkeyteen.

Hyvinvointiyhteiskunta tarvitsee huolenpitoa ja puolustajia. Tehdään jatkossakin yhteistyötä sen eteen, että Suomessa koulutus kuuluu kaikille koko elämän ajan, työelämä on reilua, palkalla tulee toimeen ja heikoimmista pidetään huolta.

Työ oikeudenmukaisen työelämän ja tasa-arvoisen yhteiskunnan turvaamiseksi jatkukoon huomenna – tänään on aika juhlia!

Kiitoksia ja hauskaa vappua!